

בחירת הקמת ישובים חדשים בנגב

הצעה להחלטה

מחליטים:

1. במסגרת ציון יום השנה לפטירתו של דוד בן גוריון ראש ממשלת ישראל הראשון, לבחון הקמת 5 ישובים חדשים בנגב, כדלקמן:

1.1 **ישוב קהילתי - כפרי חדש - "שלח"**, בסמוך לכביש 211, בין אשלים לפתחת ניצנה, באזור נ"צ 156807537346.

1.2 **ישוב קהילתי - פרברי חדש - "נווה גוריון"**, בין רביבים לבין כפר רתמים, ובסמוך לביר הדאג', באזור נ"צ 170789549517.

1.3 **ישוב קהילתי - "דניאל"**, צמוד דופן לקריית החינוך האזורית ולכפר השיקומי "עלה נגב"- נחלת ערן, באזור נ"צ 159101580196. ישוב זה יקיים זיקה קהילתית ומקצועית למוסדות החינוך והשיקום הצמודים.

1.4 **ישוב קהילתי בצמוד למרכז החינוך האזורי של המועצה האזורית מרחבים "אשל הנשיא"** באזור נ"צ 171184581629.

1.5 **ישוב קהילתי - פרברי חדש - "דיה"**, סמוך לכביש 80, מצפון מזרח לערערה באזור נ"צ 207944563538.

2. להטיל על משרד הבינוי והשיכון, בשיתוף עם משרד האוצר, משרד הפנים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר והמשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל, ובתיאום עם משרדים נוספים הנדרשים, לבצע עבודת מטה מקצועית לצורך גיבוש החלטה בדבר הקמת הישובים המפורטים לעיל, בהתאם להנחיות היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.1800 מיום 6.12.04 בדבר קבלת החלטה בנושא הקמתם של יישובים חדשים.

3. להנחות את משרד האוצר, בשיתוף משרד הבינוי, לבצע בדיקה כלכלית-תקציבית, במסגרת עבודת המטה לקראת גיבוש החלטה בדבר הקמת היישובים החדשים.

4. להנחות את המועצה הארצית לתכנון ולבניה, לאחר שתובא בפניה עבודת המטה, לבחון את ההיבטים התכנוניים הנדרשים והיבטים נוספים הכרוכים בהם, לגבש המלצתה בנושא הקמת היישובים ולהגישה לממשלה, בתוך 3 חודשים מיום הבאת עבודת המטה בפניה. זאת, במסגרת תפקידה ליועץ לממשלה, על פי סעיף 2 לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה - 1965, ובהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.1800.

5. לתקן את החלטת הממשלה מספר 2025 מיום 23/9/2014 בדבר הקמת בית חולים שיקומי בכפר עלה נגב נחלת ערן, כך שבסוף סעיף 63 להחלטה האמורה יקבע: "נוסף על הקצאת התקציב האמור לעיל, על מנת לאפשר תפקודו של בית החולים השיקומי בתחומי הכפר, לפעול להקמת 35 יחידות דיור למגורי סגל, צוות רפואי ומתנדבים לבית החולים השיקומי. לשם כך, להטיל על משרד הבינוי והשיכון לתקצב סך של 2.5 מיליון ₪ לשנה במשך 3 השנים 2016-2018, ובסה"כ 7.5 מיליון ₪, כהשתתפות בהקמת מגורי סגל, צוות רפואי ומתנדבים לבית החולים השיקומי. הממשלה רושמת לפניה את התחייבות "עלה נגב" להשתתפות ביחס של 1:1 למימון הממשלתי.

דברי הסבר

רקע כללי

במעמד החגיגי של ציון יום השנה לפטירתו של ראש ממשלת הראשון דוד בן גוריון ובהתאם למדיניות הממשלה לקידום פיתוח הפריפריה ולמשיכת אוכלוסייה לנגב, ובמטרה להגדיל את היצע הדיור, אגב העתקת מחנות צהל לנגב ולנוכח החלטות הממשלה המגדירות לוחות זמנים למעבר מחנות צהל לנגב מחליטה הממשלה לבחון הקמתן של נקודות התיישבות חדשות בנגב.

- מתוך הצורך בהגדלת אוכלוסיית הנגב ומשיכת קהלים נוספים להתיישבות בו באמצעות הקמת ישובים חדשים. לאור הצורך בגיוון היצע המגורים בנגב כהשלמה להיצע העירוני המהווה את עיקר המאמץ וההשקעה. מתוך החשיבות שרואה הממשלה בחיזוק מעמדן של ערי הנגב "כערי בירה" אזוריות המשמשות מרכז עצמאי לשירותים, למסחר ולתעסוקה, לצד הצורך לאפשר את המשך גדילתן של המועצות האזוריות אשר הגיעו למיצוי התיישבותי בישובים הקיימים. מתוך הצורך לתת מענה למגוון ביקושים ההולכים וגדלים להתיישבות באזור מטרופולין בארבע, בדגש על אוכלוסיות המבקשות להתיישב בישובים שאינם עירוניים והתיישבותן בנגב חשובה ובעלת השפעה רוחבית חיובית, בכללן קבוצות בעלות אפיון מיוחד בעלות ערך כלכלי-חברתי, אשר תיצורנה פריצת דרך ליצירת עוגנים חשובים בנגב - יש לעודד את תנופת האכלוס כאמור, אשר תשפיע ישירות גם על הגדלת הביקוש בישובים הוותיקים, הכפריים והעירוניים.
- בית החולים השיקומי "עלה נגב" - מתוך מדיניות הממשלה לעודד תעסוקה בפריפריה ויצירת מוסדות עוגן המשפרים את התדמית ואת מערך שירותי הבסיס בנגב, כחלק מהרצון לצמצם פערים ובדגש על הגברת פיתוח התעסוקה במקצועות הרפואה והטיפול, במסגרת הרחבת הפעילות בכפר השיקומי "עלה נגב- נחלת ערן", לכדי כ- 400 משרות נוספות (ובסה"כ לכ- 600 משרות בשנים הקרובות), מרביתן בתחום מקצועות אלה. בנוסף, לעודד עוסקים עצמאיים במקצועות אלה ובמקצועות תומכים ומשלימים לקבוע את מושבם באזור לצד הקמת מוסדות נוספים להתפתחות תחום הבריאות והטיפול בדרום ולאפשר מגורים סמוכים לאנשי צוות ומתנדבים, מה שיגרום למאות משפחות לעבור להתגורר בנגב.
- מתוך הרצון לסייע ולמשוך קהלי יעד שונים, בעלי ערך משמעותי לנגב, גרעינים ובודדים המבקשים כיום להתיישב בנגב על אף הקשיים; קבוצות וגרעיני התיישבות המעוניינים בהתיישבות שאינה עירונית בנגב. קבוצות אוכלוסייה המעוניינות להתגורר בישוב כפרי בנגב, המאפשר קיום אורח חיים ייחודי. בעלי מקצועות בתחום הטיפול, הרפואי והפרא- רפואי המחויבים להיות סמוכים למוסדות העוגן בהם הם עובדים. בודדים וקבוצות בעלי יוזמה חברתית או כלכלית ייחודית הניתנת ליישום רק במסגרת ישוב וסביבה כפרית. משרתי צבא הקבע זוגות ובעלי משפחות - על רקע מעבר מחנות צה"ל לנגב. עולים חדשים ותושבים חוזרים המבקשים לבוא עם קהילתם לישראל. קבוצות בעלות אפיון ייחודי הדורשות בניית תשתיות מותאמות כלכליות וחברתיות, הן מבחינת נגישות והן מבחינת קהילתיות- חברתיות.

פירוט הישובים החדשים

ככלל מדיניות הממשלה היא למעט בהקמת ישובים חדשים ולרכז את מאמצי הפיתוח בעיבוי ישובים קיימים, עירוניים וכפריים. עם זאת, במקרים מסוימים, כגון בישובים המוצעים, ובמקומות בהם יש לכך הצדקה מיוחדת, נכון לקדם פיתוחם של ישובים חדשים. תכנון ישובים חדשים אורך מטבע הדברים זמן רב. כוונת התכנית היא ליצור עתודה

מתוכננת של ישובים חדשים במקומות מתאימים, שהקמתם בפועל תהיה בלוח זמנים מדורג, ע"פ המתבקש בשנים הבאות.

ביחס לישובים "דניאל" ו"אשל הנשיא":

המועצה האזורית מרחבים נקבעה בהחלטה מספר 546 של הממשלה מיום 14.07.2013 כ"ישוב מטרסה", בתכנית מעבר צה"ל לנגב, אשר הפיתוח בו יואץ במסגרת מכלול הפעולות ליצירת התשתית האזרחית למעבר אוכלוסיית משרתי הקבע בנגב. בשונה משאר הישובים שהוגדרו כ"ישובי מטרסה", מרחבים היא מועצה אזורית שבתחומה ישובים כפריים-חקלאיים. היכולת לקלוט מספר משמעותי של בתי אב חדשים בתחומי המועצה מוגבלת ביותר, שכן פיתוח הרחבות וקליטת משפחות במושבים תלויה במצאי הקרקע ובמדיניות המושב. עם זאת, הנתונים מעידים על ביקוש רב למגורים בתחום המועצה, ובפרט של משפחות שאינן עוסקות בחקלאות ומבקשות לגור בישובים כפריים קהילתיים.

רוב מושבי המועצה מיצו את יכולת הקליטה שלהם בשנים האחרונות.

הביקוש הקיים לעבור ולגור באזור זה הוא מחמישה סוגים: בני המושבים שאינם עוסקים במשק החקלאי, אנשי צבא המשרתים באזור הנגב, אנשי זרועות הביטחון הקשורים למעבר צה"ל לנגב, גרעיני ההתיישבות וציבור רחב המחפש מסגרת חיים חדשה בסביבה הכפרית במתווה קהילתי בסביבות העיר באר שבע. הביקוש התגבר במיוחד נוכח התקדמות העבודות לחיבור האזור לרשת הרכבות הארצית ולהגעת כביש 6 לאזור צומת בית קמה וצומת להבים.

לפיכך, מימוש הכוונה לחזק ולעבות את ההתיישבות באזור זה מחייב יצירת היצע דיור כפרי-קהילתי מחוץ למסגרת המושבים הקיימים.

עוד מודגש כי אזור זה נמצא במעגל השני של ישובי "עוטף עזה", וספג כמות רבה של התקפות רקטות בשנים האחרונות ובפרט סביב מבצעי "עמוד ענן" עופרת יצוקה" ו"צוק איתן". חידוש תנופת ההתיישבות באזור זה ייתן דחיפה משמעותית לחוסן האזרחי והמוראלי של תושבי האזור, ויתרום תרומה ממשית לביסוס גידול וחזוק האוכלוסייה.

יש להדגיש – שני הישובים המוצעים בתחומי המועצה האזורית מרחבים, הינם צמודי דופן למוסדות קיימים ומשמעותם – החייאת המוסדות מחד, ומאידיך השקעה קטנה יחסית בפיתוחם.

זאת ועוד – הרחבה צמודת דופן למוסד "נחלת ערן" יגדיל את אפשרויות התעסוקה בדרום.

תכנית איכלוס המרחב הכפרי במועצה האזורית מרחבים מהווה השלמה לתכנית השיווק של למעלה מ-10,000 יח"ד בעיר אופקים, מתוך מגמה לחזק את מעמדה כעיר המשמשת כמרכז שירותים, מסחר ותעסוקה לכלל תושבי האזור.

ביחס לישובים "שלח" ו"נווה גוריון":

המועצה האזורית רמת הנגב היא הגדולה ביותר בשטחה במדינת ישראל, ואוכלוסייתה דלילה ביותר. יש ביקוש קבוע ואף הולך וגדל להתיישבות ביישובי המועצה, מצד קהלים הרואים ערך אישי ואף לאומי בהתיישבות בישובים מרוחקים יחסית ממרכז עירוני. קיום ההתיישבות כפרית באזור שכזה מחייב יצירת גושי ישובים המקיימים ביניהם קשרי גומלין ושיתופי פעולה חברתיים וארגוניים. הישובים המוצעים הינם לצורך קליטה קהילתית, אשר באזורים בהם מוצעים הישובים, צורת קליטה זו אינה בנמצא והצורך ביצירת גושי התיישבות ותוספת של מאות משפחות היא קריטית

להמשך החיים באזור זה.

התכנית המוצעת מיועדת לעבות את גוש הישובים החקלאיים המרכזיים: טללים-משאבי שדה- רביבים- רתמים בישוב כפרי פרברי- "נווה גוריון"- שיגדיל משמעותית את היקף האוכלוסייה באזור ויאפשר מרכז אזורי למתן מגוון שירותים משמעותיים לאוכלוסייה.

ביחס לישוב "דיה":

המרחב שבין ערד לדימונה מאוכלס בדלילות. לאור הפיתוח המואץ של ערי הנגב ובראשן העיר באר שבע, יש צורך לאפשר להתאים ולאפשר במקומות הנכונים התיישבות כפרית-פרברית מסוגים שונים. בצד המשימה החשובה של השלמת הסדרת ההתיישבות הבדואית באזור זה, יש לשלב במרחב נקודת ישוב לאוכלוסייה הכללית שתשולב במרחב, תמשוך קהלים חדשים לחיזוק העורף הכפרי של הערים הסמוכות וכן את מיצובן של הערים כמרכזי שירות ותעסוקה.

עקרונות תפיסת התכנון

- ראייה כוללת וארוכת טווח.
- איזון בין ההתיישבות העירונית להתיישבות הכפרית, פריסת ההתיישבות הכפרית במרחב בצד ריכוז מירב האוכלוסייה בהתיישבות העירונית.
- פיתוח ההתיישבות החדשה יתבסס על איתור הקמת ישובים קהילתיים- כפריים- פרבריים, באתרים קרקעיים מתאימים במקרקעי ישראל באזור.
- תכנון ההתיישבות החדשה יהיה בתשומת לב לעקרונות הקיימות הסביבתית, ויתרכז בעיקרו באזורים "מופרים" מבחינה אקולוגית, ובמידת האפשר בצמידות וסמיכות לאזורים בנויים קיימים ואף בתוכם.
- הקמת היישובים החדשים תהיה בסמיכות לצירים ראשיים ובקרבה לתשתיות מים, חשמל, תקשורת והולכת שפכים, הן מצד ההיבט התקציבי והן מצד הצורך לצמצם פגיעה בשטחים הפתוחים.
- מרחב התכנון המוצע, יאפשר השלמה של מוצרים אשר אינם נמצא בנגב ולא יכולים להתקיים בערים.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

כמפורט בדברי ההסבר

תקציב

לא רלבנטי

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלבנטי

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר האוצר - תומך

שר הפנים - תומך

שר החקלאות ופיתוח הכפר - תומך

השר לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל - תומך

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטה מס' 2025 מיום 23.9.2014 בנושא תכנית רב שנתית לפיתוח הדרום.
החלטה מס' מס' 546 מיום 14.7.2013 בנושא התכנית הלאומית לפיתוח הנגב.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

חוות דעתו של היועץ המשפטי של משרד הבינוי והשיכון מצורפת.

סיווגים

סיווג ראשי: 01ביצועי;

תחום פעולה עיקרי: 02חברה וכלכלה;

מוגש על ידי שר הבינוי והשיכון

ו' בכסלו התשע"ו
18 בנובמבר 2015

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה:

בחינת הקמת ישובים חדשים בנגב

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

מוצע לבחון הקמת 5 ישובים חדשים בנגב. במסגרת זו מוצע להטיל על משרד הבינוי והשיכון, בשיתוף עם המשרדים הרלבנטיים, לבצע עבודת מטה מקצועית לצורך גיבוש החלטה בדבר הקמת הישובים המפורטים בהחלטה. מוצע להנחות את משרד האוצר לבצע, בשיתוף משרד הבינוי והשיכון, בדיקה כלכלית-תקציבית, במסגרת עבודת המטה לקראת גיבוש החלטה בדבר הקמת הישובים החדשים.

כן מוצע להנחות את המועצה הארצית לתכנון ולבניה, לאחר שתובא בפניה עבודת המטה, לבחון את ההיבטים התכנוניים הנדרשים והיבטים נוספים הכרוכים בהם, לגבש המלצתה בנושא הקמת הישובים ולהגישה לממשלה, בתוך 3 חודשים מיום הבאת עבודת המטה בפניה. זאת, במסגרת תפקידה לייצג לממשלה, על פי סעיף 2 לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה - 1965, ובהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.1800.

כמו כן מוצע לתקן את החלטת הממשלה מספר 2025 מיום 23.9.2014 בדבר הקמת בית חולים שיקומי בכפר "עלה נגב" נחלת ערן, ולהוסיף בסוף סעיף 63 להחלטה האמורה: "על מנת לאפשר תפקודו של בית החולים השיקומי בתחומי הכפר, לפעול להקמת 35 יחידות למגורי סגל, צוות רפואי ומתנדבים לבית החולים השיקומי. לשם כך, להטיל על משרד הבינוי והשיכון לתקצב סך של 2.5 מיליון ₪ לשנה במשך 3 השנים 2016-2018, ובסה"כ 7.5 מיליון ₪, כהשתתפות בהקמת מגורי סגל, צוות רפואי ומתנדבים לבית החולים השיקומי. הממשלה רושמת לפניה את התחייבות "עלה נגב" להשתתפות ביחס של 1:1 למימון הממשלתי.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

אין קושי משפטי בהצעת ההחלטה.

ההחלטה מורה על ביצוע פעולות לבחינת הקמתם של ישובים חדשים באזור הנגב. פעולות אלה – ביצוע עבודת מטה לצורך גיבוש ההחלטה בדבר הקמת הישובים החדשים, ביצוע בדיקה כלכלית-תקציבית וכן הנחיית המועצה הארצית לתכנון ולבניה לבחון את ההיבטים התכנוניים הנדרשים והיבטים נוספים הכרוכים בהם, לגבש המלצתה בנושא - הינן בהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.1800 בדבר קבלת החלטה בנושא הקמת ישובים חדשים.

ההחלטה בדבר תיקון החלטת הממשלה מספר 2025 מיום 23.9.2014 בנושא הקמת בית חולים שיקומי בכפר "עלה נגב" נחלת ערן, לפעול להקמת מגורי סגל, צוות רפואי ומתנדבים לבית החולים

השיקומי, באה להוסיף נדבך נוסף ליכולת להקים ולהפעיל מוסד זה, כהשלמה להחלטת הממשלה האמורה, ועל בסיס השיקולים המפורטים באותה החלטת ממשלה. התחייבות "עלה נגב" להשתתפות ביחס של 1:1 למימון הממשלתי אף היא בהתאמה להסדר שנקבע בהחלטת הממשלה האמורה.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

לא התקבלו הסתייגויות מטעם היועצים המשפטיים במשרדים הרלוונטיים.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בדאשו מגיש את ההצעה:

אין מניעה משפטית לקבלת ההחלטה כמוצע.

אצור דמזלר

אלעזר במברגר, עו"ד

היועץ המשפטי

משרד הבינוי והשיכון